

УДК (343.241+341.49):341.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.139>

## МЕТАМОРФОЗИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОКАРАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Кузьмін Е.Е.,

адвокат, кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри міжнародного та європейського права  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
ORCID: 0000-0002-9953-8008

### Кузьмін Е.Е. **Метаморфози визначення поняття покарання у міжнародному кримінальному праві.**

Статтю присвячено спробі узагальнення й систематизації попередніх міркувань стосовно окреслення первинних контурів т. зв. «взаємозалежності» внутрішнього змісту та конкретних формулювань і висловів, які зазвичай наразі прийнято використовувати для позначення поняття «покарання у міжнародному кримінальному праві».

Здійснено припущення щодо мінливого характеру визначення поняття покарання у міжнародному кримінальному праві з огляду на наявне натепер у науковому обігу широке термінологічне розмаїття концептів і конструктів, що, як правило, або «розташовуються поряд», або ж «вживаються натомість».

Виявлено щонайменше вісімнадцять, певною мірою, унікальних і самобутніх словосполучень, покликаних описувати подібні до «покарання у міжнародному кримінальному праві» явища, серед яких особливе місце доволі традиційно відводиться таким специфічним синтаксичним одиницям, як власне «міжнародне покарання» та «міжнародне кримінальне покарання», ужиток яких досить типово й достатньо виразно проглядається у сучасному науково-інформаційному дискурсі.

Сформовано тезу-твердження про потенційну наявність принципової відмінності у визначенні поняття покарання у міжнародному кримінальному праві залежно від підходів до його сприйняття, зважаючи на зображений у конкретних термінах і категоріях спосіб, що знаходиться в його основі: 1) крізь призму застосування покарання до конкретних осіб («покарання міжнародних злочинців»); 2) шляхом осмислення покарання через категорію «неймовірних злочинів» («покарання за міжнародні злочини»); 3) завдяки «прочитанню» його змісту з позицій органів міжнародної та національної кримінальної юстиції («покарання у праві та практиці міжнародних кримінальних трибуналів і судів, національних та локальних інституцій»); 4) осмис-

люючи його сутність, поміщуючи у певне середовище («покарання у міжнародному, транзитивному, а також перехідному контекстах»); 5) або ж з позицій і перспектив правових норм («покарання і міжнародне право, покарання та міжнародне кримінальне право»); чи їх порушення («покарання за порушення міжнародного кримінального та міжнародного гуманітарного права»).

Наголошено на доцільності подальших наукових розвідок, спрямованих на встановлення сутності кожної з існуючих нині дефініцій задля уточнення їх змісту з метою випрацювання уніфікованого визначення поняття покарання у міжнародному кримінальному праві.

**Ключові слова:** покарання, міжнародне покарання, міжнародне кримінальне покарання, покарання за міжнародні злочини, покарання у міжнародному контексті, покарання у міжнародній кримінальній юстиції, покарання у міжнародному кримінальному праві, міжнародне кримінальне право.

### **Kuzmin E.E. The metamorphosis of definition of punishment in international criminal law.**

The article is devoted to an attempt to generalise and systematise the preliminary considerations regarding the outline of the initial contours of the so-called “interdependence” of the internal content and specific formulations and expressions which are currently commonly used to refer to the concept of “punishment in international criminal law”.

An assumption is suggested concerning the evolving nature of the definition of the notion of punishment in international criminal law, given the wide terminological variety of concepts and constructs present in scientific usage, which are as a rule either “located alongside” or “used instead”.

At least eighteen, to a certain extent, unique and original phrases designed to describe phenomena similar to “punishment in international criminal law” are identified, among which a special emphasis is traditionally assigned to such specific

syntactic units as "international punishment" and "international criminal punishment", the use of which is quite typical and fairly evident in the modern scientific and information discourse.

An assertion is made about the potential existence of a fundamental difference in the definition of the concept of punishment in international criminal law depending on the approaches to its perception, in view of the underlying method depicted in specific terms and categories: 1) through the prism of the imposition of punishment on specific individuals ("punishment of international criminals"); 2) by understanding punishment through the category of "incredible atrocities" ("punishment for international crimes"); 3) by "reading" its content from the perspective of international and national criminal justice bodies ("punishment in the law and practice of international criminal tribunals and courts, national and local institutions"); 4) comprehending its essence by inserting it into a certain setting ("punishment in international, transitional and transitional contexts"); 5) either from the standpoint and perspectives of legal norms ("punishment and international law, punishment and international criminal law") or their violation ("punishment for violations of international criminal and international humanitarian law").

It is emphasized that further scientific investigations aimed at establishing the essence of each of the currently existing terms with a view to clarifying their content in order to develop a unified definition of the concept of punishment in international criminal law are expedient.

**Key words:** punishment, international punishment, international criminal punishment, punishment for international crimes, punishment in the international context, punishment in international criminal justice, punishment in international criminal law, international criminal law.

**Постановка проблеми.** В останні роки дедалі частіше й набагато виразніше у сучасній філософсько-правовій думці починає проглядатись своєрідна і досить поширена практика достатньо планомірного укорінення все більш стійкої тенденції до намагань обґрунтування актуальності майже будь-якої тематики переважної більшості наукових досліджень, зокрема і власне безпосередньо у сфері міжнародного кримінального права, як правило шляхом апелювання до самого факту наявності нині існуючих, «... глибоко вражаючих свідомість людства ...» [1], ситуацій колективного насильства [2; 3], а також доволі усталеного та zarazом вже такого звичного, ледве не традиційного, звернення до численних відомостей із раніше оприлюднених офіційних або ж подекуди і неофіційних статистичних даних й ключових показників

внутрішньодержавних компетентних органів [4; 5, с. 37–41] та провідних міжнародних організацій і установ, першочергово й головним чином стосовно фактичної та прогнозованої кількості задокументованих вчинених й потенційних міжнародних злочинів, зафіксованих та ймовірних випадків грубих порушень прав людини, реальних, а також можливих жертв і потерпілих в тому чи іншому разі [6, с. 15, 19–22; 7, с. 32; 8, с. 39–44; 9, с. 252–255].

У свою чергу, вельми показово, що виключення із подібної логіки не становлять і незліченні роздуми з приводу цілої низки спроб осмислення суті й змісту поняття покарання у міжнародному кримінальному праві. У той же час, аніскільки не применшуючи її значення, й дійсно думається, що всі ці фактори, які зазвичай знаходяться в основі подібного підходу безумовно суттєво актуалізують і не без того вже і так надзвичайно актуальну проблему, слугуючи, з-поміж іншого, певним специфічним каталізатором тих процесів, які вельми умовно «спонукають» до її осягнення або переосмислення, або ж тим, що безперечно побічно свідчитиме на користь звернення щонайменше додаткової або навіть і взагалі окремої уваги на ту чи іншу проблематику. Втім, сама по собі актуальність останньої, як така, на нашу думку, має скоріше обумовлюватись не стільки соціально-правовою та, багато в чому, в масі своїй, політико-правовою характеристикою (нерідко описового типу), скільки нерозв'язаним й досі наднагальним науковим завданням, яким було і за правом сьогодні залишається питання щодо встановлення змісту поняття покарання у міжнародному кримінальному праві, ядро якого складається із цілої низки невирішених дотепер дилем, серед яких чільне місце посідає, зокрема саме відсутність абсолютної однаковості у його сприйнятті [10, с. 917], повної єдності у підходах до визначення відповідного феномену [11, с. 381–382], а також тотальної ідилії в осягненні сутності цієї категорії [12, с. 494–496] та насамкінець узгодженої позиції в уніфікованому вербальному відображенні його дефініції [13, с. 3].

І саме у такий спосіб все це *de facto* уможливорює вести мову не тільки про актуальність проблеми, а також чинники, які неодмінно актуалізують її у сучасних умовах сьогодення а й, ба більше, стосовно існування нагальної доцільності та наявності об'єктивної необхідності у майбутньому дослідженні означеної тематики.

**Мета дослідження.** З огляду на низку попередньо сформованих вище проблемних питань, основною метою дослідження вбачається екзамування міжнародної кримінально-правової матерії на предмет найбільш релевантних і доречних термінів й формулювань, які прийнято типово використовувати для позначення кон-

структу «покарання у міжнародному кримінальному праві» задля уточнення змісту сприйняття останнього.

**Стан опрацювання проблематики.** Міркування над сутністю поняття покарання у міжнародному кримінальному праві певною мірою, так чи інакше, знаходять своє пряме і безпосереднє, водночас скоріше здебільшого умовно фрагментарне, відображення у науковому дослідженні значної кількості таких широковідомих фахівців, як Ш. Бассіуні, П. Вальд, Д. ван Зіл Сміта, А. Гіль, Д. Голаш, Е. Дікінсона, Д. Догерті, М. Драмбла, Ц. Кампоса, К. Карлсон, А. Кассезе, Е. Келлера, Е. Койла, Р. Краєра, Г. Макдональд, О. Макулан, Й. Оліна, М. Рейд, Р. Слоана, К. Солера, Р. Стайнберга, К. Стана, І. Таллгрена, Ч. Хайда, Ф. Хассана, Р. Хенхема, Е. Хула та ін.

Разом з тим без жодної інтенції нівелювання його самоцінності та монументальності характеру внеску означених дослідників у розробку відповідної тематики наразі раціональним все ж вбачається продовження процесу її осмислення, особливо в частині акумулювання ученої думки і консолідації надзусиль, спрямованих на уточнення визначення поняття «покарання у міжнародному кримінальному праві».

**Виклад основного матеріалу.** Зважаючи на значну кількість наявних наукових напрацювань зосереджених довкола питання «переслідування і покарання» у міжнародному кримінальному праві станом на зараз абсолютно справедливим видається твердження про те, що вихідною точкою роздумів щодо спроб визначення поняття покарання у міжнародному кримінальному праві слід на правду вважати власне «термінологічне питання». І дійсно, адже саме плюралізм термінів, їх неабияка різноманітність, що все частіше починає поволі спостерігатись у теорії та практиці сучасного міжнародного кримінального права сьогодні насамперед приводять до цілком логічного і закономірного запитання про те, чи подібна ситуація свідчить про завзяті й відчайдушні намагання авторів, коментаторів, зацікавлених та спостерігачів всеціло уникати вербального зубожіння, насправді мистецьки вдаючись до багатого синонімічного ряду, або наскільки принциповою є їх відмінність між собою?

Примітно, що зумовлений вказаним запитом вектор руху у бік пошуків відповіді на нього не тільки наводить на здогад про валідність ідеї приділення значно більшої уваги такому системоутворюючому і стрижневому поняттю, як «міжнародний злочин» у теорії міжнародного кримінального права, аніж феномену «покарання» та утворює тезу про «прочитання» останнього крізь його призму [14, с. 74], а й приводить до можливості формулювання первинного уявлення про одні з історично перших

здогадок щодо пертинентних термінів і категорій у цій сфері, – істинно культове «покарання воєнних злочинців» [15, с. 39], вочевидь похідне «покарання за воєнні злочини» [16, с. 1, 23], і, зрештою, ніби «родове», узагальнююче поняття «покарання за міжнародні злочини» [17, с. 257, 278].

Надалі від покарання окремо взятих, конкретних індивідів, приміром, «авторів війни» [18, с. 95, 98, 129, 130, 137, 139], покарання за ті чи інші конкретні види міжнародних злочинів (наприклад, «воєнні»), покарання за міжнародні злочини, як такі загалом, прослідковується поступовий перехід до того, що у науковий обіг вводяться й інші категорії, що покликані описувати підхід до сприйняття покарання крізь призму діяльності компетентних органів, які їх призначають з подальшим обов'язковим урахуванням «домейну», – фігурального «рівня» власного функціонування, метафорично зображеного славнозвісним тандемом «міжнародний-національний». Однак і в цьому випадку також відзначається неминуче уподібнення до «термінологічної варіативності», яка широко представлена своєю багатоманітністю, починаючи із моменту введення в ужиток поняття «покарання за воєнні злочини міжнародними трибуналами» [19, с. 1119], а також «покарання за міжнародні злочини в міжнародних кримінальних трибуналах» [20, с. 46] на умовно «міжнародній щаблі», мабуть закінчуючи термінами «покарання за міжнародні злочини в національних та локальних інституціях кримінальної юстиції» [21, с. 68], або, як представляється, більш широкої за своїм змістом альтернативи, – «покарання, які призначаються за міжнародні злочини у національному праві та практиці» [22, с. 461] у «національній площині» відповідно.

У свою чергу, надалі в частині «сфери міжнародного» науковий обіг на додаток розширюється низкою збірних змістовно розлогіх «варіацій за темою», – «покарання у міжнародних кримінальних процесах» [23, с. 2–4], «покарання у міжнародному кримінальному судочинстві» [24, с. 49, 76], а також «покарання у міжнародній кримінальній юстиції» [25, с. 1].

Проте подібний стан справ достеменно не вичерпується і цим, адже згодом зустрічається формулювання, застосування якого, на наше особисте переконання, вірогідно покликано описувати ситуацію переходу до зовсім іншої візії перцепції покарання у міжнародному кримінальному праві, – «міжнародні кримінальні трибунали: покарання на міжнародній арені» [26, с. 463]. Тож, слугуючи «перехідним містком», саме друга його частина неначе *volens nolens* скеровує до прагнення його розуміння через «масштабування», за яким на передній план виходить «глобальне та контекстуальне».

Перший напрям втілюється у життя за допомогою наявності таких здавалось би дещо громіздких словосполучень, як: «глобальне переслідування основних злочинів за міжнародним правом» [27, с. 32, 42, 149], та, врешті-решт, полягає у ставленні до покарання, як деякого «глобального занепокоєння» [28, с. 45] через «глобальну перспективу» [29, с. 2, 4].

Зі свого боку другий ототожнюється із процедурою його «поміщення у певну середу», – «міжнародний контекст покарання» [30, с. 85] або ж зчаста «покарання у міжнародному контексті» [31, с. 201] чи відносно віднедавна «покарання у транзитивному та перехідному контекстах» [32, с. 132].

Подібне у своїй сукупності обумовлює формування й іншого підходу, за яким мова починає йти не про саме явище покарання в його *sui generis* значенні, а скоріше про рішучі способи його «правового упорядкування», оперуючи поняттям «міжнародне регулювання покарання» [33, с. 259], у фокусі уваги якого домінуюче положення відводиться таким термінам, як «міжнародне покарання» [34, с. 39, 66, 69, 70] та «міжнародне кримінальне покарання» [35, с. 113, 115, 123, 126].

Разом з тим, виразний акцент, зроблений на нормах права, які покликані врегульовувати суто «покарання», отримавши свій подальший прогресивний розвиток, відтак зумовив відчутну можливість розглядати покарання у таких категоріях, як-от «покарання і міжнародне право» [36], «покарання та міжнародне кримінальне право» [37, с. 123], «покарання у міжнародному кримінальному праві» [38, с. 39, 57], видозмінюючи і логіку, притаманну для створення уяви про покарання через «міжнародний злочин», пропонуючи використовувати натомість такі концепти, як «покарання за порушення міжнародного кримінального права» [39, с. 53] та «покарання за порушення міжнародного гуманітарного права» [40, с. 2, 16] тощо.

**Висновки.** Першопоглядні прелімінарні спроби рефлексій становища множинності лексем та виразів, присвячених позначенню й відтворенню у словесній формі явища «покарання у міжнародному кримінальному праві» ледве не моментально та дуже часто навіть певною мірою нібито неподільно пов'язуються із справленням стійкого враження про виключну доконаність відносно розповсюдженого судження стосовно достатньо штучної природи проблематики їх співвідношення, аргументуючи це серед іншого тотожністю їх лексичного значення. З огляду на подібне, слідуючи означеній логіці, приміром, і «покарання у міжнародних кримінальних процесах», і, зокрема «покарання у міжнародному кримінальному судочинстві», і, зрештою, «покарання у міжнародній кримінальній юстиції», як

правові категорії, літерально мають сприйматись абсолютно однаково.

Втім, чи насправді це так? І якщо припустити, що вказаний приклад може бути не найкращою ілюстрацією відповідної ситуації, то чи можливо однозначно стверджувати про таке, скажімо, у парі «міжнародний контекст покарання»–«покарання у міжнародному контексті»? Тож у зв'язку з цим, тут і надалі думається, що за цією (а також і аналогічною) «грою слів» все ж знаходиться (або неодмінно має бути) суттєва різниця, яка, у свою чергу, полягає не лише у відмінності між певними «супутніми обставинами», а, зокрема і безпосередньо в тому, яким власне чином уявляється поняття «покарання» в них. Як наслідок, абсолютно справедливою нині вбачається доцільність формування робочої гіпотези про «глибоке перетворення будови» (умовно кажучи «внутрішнього» складника визначення поняття «покарання») у кожному із наведених формулювань, «ступінь і міра» якого безперечно потребує свого подальшого осмислення.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду : Міжнародний документ від 17.07.1998. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_588#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text) (дата звернення: 15.09.2024).
2. United Nations General Assembly. Sixty-eighth session. Agenda item 33 (b) (A/RES/68/262). Territorial integrity of Ukraine. URL: <https://documents.un.org/undoc/gen/n13/455/17/pdf/n1345517.pdf> (date of access: 15.09.2024).
3. United Nations General Assembly. Tenth emergency special session. Agenda item 5 (A/ES-10/L.27). Illegal Israeli actions in Occupied East Jerusalem and the rest of the Occupied Palestinian Territory. Protection of civilians and upholding legal and humanitarian obligations. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/n23/397/09/pdf/n2339709.pdf> (date of access: 15.09.2024).
4. Офіс Генерального прокурора. Злочини вчинені в період повномасштабного вторгнення РФ (станом на 08.09.2024). URL: <https://www.gp.gov.ua/storage/uploads/69eab197-2e2d-4758-99be-79a70e84e61e/warcrime-08092024ua.jpg> (дата звернення: 15.09.2024).
5. Міжнародні злочини в Україні: огляд національного розслідування та судової практики / А. Козьменко, В. Лебідь, Є. Крапивін, Н. Войнова, О. Сапожнікова. Київ : USAID ; Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2023. URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/>

- uploads/2023/09/International\_crim\_ukr\_A4-DLYA-ONLAYN-PUBLIKATSIYI-3.pdf (дата звернення: 15.09.2024).
6. Organization for Security and Co-operation in Europe. Office for Democratic Institutions and Human Rights. Report on violations and abuses of international humanitarian and human rights law, war crimes and crimes against humanity, related to the arbitrary deprivation of liberty of Ukrainian civilians by the Russian Federation / V. Bílková, C. Hellestveit, E. Šteinerte (IODIHR. GAL/19/24/Corr.2). 86 p. URL: [https://www.osce.org/files/f/documents/f/4/567367\\_0.pdf](https://www.osce.org/files/f/documents/f/4/567367_0.pdf) (date of access: 15.09.2024).
  7. ICRC Annual Report 2023. Overview. Africa. URL: <https://library.icrc.org/library/docs/DOC/icrc-annual-report-2023-overview.pdf> (date of access: 15.09.2024).
  8. Human Rights Watch. World Report 2024. Events of 2023. Armenia. 740 p. URL: [https://www.hrw.org/sites/default/files/media\\_2024/01/World%20Report%202024%20LOWRES%20WEBSPREADS\\_0.pdf](https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2024/01/World%20Report%202024%20LOWRES%20WEBSPREADS_0.pdf) (date of access: 15.09.2024).
  9. Amnesty International. The State of the World's Human Rights: April 2024. 417 p. URL: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/7200/2024/en/> (date of access: 15.09.2024).
  10. Bassiouni M.C. Introduction to International Criminal Law: Second Revised Edition. 2<sup>nd</sup> rev. ed. Leiden ; Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2014. 1122 p.
  11. Stahn C.A. Critical Introduction to International Criminal Law. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2019. 448 p.
  12. Cryer R., Friman H., Robinson D., Wilmshurst E. An Introduction to International Criminal Law and Procedure. 2<sup>nd</sup> ed. New York : Cambridge University Press, 2010. 618 p.
  13. Cassese A. International Criminal Law. New York : Oxford University Press, 2003. 472 p.
  14. Кузьмін Е.Е. Міжнародне кримінальне право: від злочину до покарання? *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція* : зб. наук. пр. / Міжнар. гуманіт. ун-т. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 67. С. 74–77.
  15. Hyde C.C., Dickinson E.D. Punishment of War Criminals. *Proceedings of the American Society of International Law at Its Annual Meeting (1921-1969)*. 1943. Vol. 37. Pp. 39–58.
  16. Hula E. Punishment for War Crimes. *Social Research*. 1946. Vol. 13, No. 1. Pp. 1–23.
  17. Ohlin J.D. The Right to Punishment for International Crimes. *Why Punish Perpetrators of Mass Atrocities? Purposes of Punishment in International Criminal Law* / ed by F. Jeßberger, J. Geneuss. New York : Cambridge University Press, 2020. Pp. 257–282.
  18. Commission on the Responsibility of the Authors of the War and on Enforcement of Penalties. *The American Journal of International Law*. 1920. Vol. 14, No. 1/2. Pp. 95–154.
  19. Wald P.M. Punishment of War Crimes by International Tribunals. *Social Research*. 2002. Vol. 69, No. 4. Pp. 1119–1134.
  20. Drumbl M.A. Punishment of International Crimes in International Criminal Tribunals. *Atrocity, Punishment, and International Law*. New York : Cambridge University Press, 2007. Pp. 46–67.
  21. Drumbl M.A. Punishment of International Crimes in National and Local Criminal Justice Institutions. *Atrocity, Punishment, and International Law*. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2007. Pp. 68–122.
  22. Analysis of the Punishments Applicable to International Crimes (War Crimes, Crimes against Humanity and Genocide) in Domestic Law and Practice. *International Review of the Red Cross*. 2008. Vol. 90, No. 870. Pp. 461–468.
  23. Henham R. Punishment and Process in International Criminal Trials. New York : Routledge, 2016. 346 p.
  24. Doherty J.W., Steinberg R.. Punishment and Policy in International Criminal Sentencing: An Empirical Study. *The American Journal of International Law*. 2016. Vol. 110, Iss. 1. Pp. 49–81.
  25. van Zyl Smit D. Punishment and Human Rights in International Criminal Justice. *Human Rights Law Review*. 2002. Vol. 2, No. 1. Pp. 1–17.
  26. McDonald G.K. The International Criminal Tribunals: Crime & Punishment in the International Arena. *Nova Law Review*. 2001. Vol. 25, Iss. 2. Pp. 463–484.
  27. Soler C. The Global Prosecution of Core Crimes under International Law. The Hague : T.M.C. Asser Press, 2019. 695 p.
  28. Reid M. Crime and Punishment, a Global Concern: Who Does It Best and Does Isolation Really Work? *Kentucky Law Journal*. 2015. Vol. 103, Iss. 1. Pp. 45–93.
  29. Punishment and Incarceration: A Global Perspective / ed. by M. Deflem. Bingley : Emerald, 2014. 273 p. (Vol. 19: Sociology of Crime, Law and Deviance).

30. Campos C.C. The International Context of Crime and Punishment. *Philippine Sociological Review*. 1995. Vol. 43, No. 1/4. Pp. 85–94.
31. Golash D. The Justification of Punishment in the International Context. *International Criminal Law and Philosophy* / ed. by L. May, Z. Hoskins. New York : Cambridge University Press, 2010. Pp. 201–223.
32. Maculan E., Gil A.G. The Rationale and Purposes of Criminal Law and Punishment in Transitional Contexts. *Oxford Journal of Legal Studies*. 2020. Vol. 40, Iss. 1. Pp. 132–157.
33. Coyle A., Van Zyl Smit D. Editorial: The International Regulation of Punishment. *Punishment & Society*. 2000. Vol. 2, Iss. 3. Pp. 259–262.
34. Sloane R.D. The Expressive Capacity of International Punishment: The Limits of the National Law Analogy and the Potential of International Criminal Law. *Stanford Journal of International Law*. 2007. Vol. 43. Pp. 39–94.
35. Tallgren I. The Why Question in International Criminal Punishment – Framing the Landscapes of Asking. A Comment on the Contributions by Frank Neubacher, Sergey Vasiliev and Elies van Sliedregt. *Why Punish Perpetrators of Mass Atrocities? Purposes of Punishment in International Criminal Law* / ed by F. Jeßberger, J. Geneuss. New York : Cambridge University Press, 2020. Pp. 113–128.
36. Drumbl M.A. Atrocity, Punishment, and International Law. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2007. 298 p.
37. Carlson K. B. Punishment, Legality, and Other Challenges of International Criminal Law. *International Criminal Law Review*. 2023. Vol. 23, Iss. 1. Pp. 123–144.
38. Hassan F. The Theoretical Basis of Punishment in International Criminal Law. *Case Western Reserve Journal of International Law*. 1983. Vol. 15, Iss. 1. Pp. 39–60.
39. Keller A.N. Punishment for Violations of International Criminal Law: An Analysis of Sentencing at the ICTY and ICTR. *Indiana International & Comparative Law Review*. 2001. Vol. 12, No. 1. Pp. 53–74.
40. Cassese A. On the Current Trends towards Criminal Prosecution and Punishment of Breaches of International Humanitarian Law. *European Journal of International Law*. 1998. Vol. 9, No. 1. Pp. 2–17.